

Diskusija Kaune subūrė repatriavusius Venesuelos lietuvius

Spalio 27 d. Kaune, Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekoje-muziejuje, įvyko diskusija „Nuo aukso amžiaus iki krizės: Venesuelos lietuvių likimai“, kurioje buvo kalbama apie Venesuelos ir joje veikiančios lietuvių bendruomenės klestėjimo ir nykimo etapus bei apie Lietuvoje šiuo metu besikuriančią Venesuelos lietuvių repatriantų bendruomenę. Šis renginys – tai VDU Pasaulio lietuvių universiteto (PLU) kasmet organizuojamo renginių ciklo „Spalis – lietuvių diasporos mėnuo“ programos dalis. Visą spalio mėnesį PLU kviečia skirti dėmesio lietuvių diasporai – jos istorijai, bendruomenių, lituanistinių mokyklų veiklai.

Rūta PŪRAITĖ, VDU Pasaulio lietuvių universitetas

PASAULIOLIETUVIS.LT

Pirmieji lietuviai į Venesuelą atvyko 1946 m., tačiau didžioji emigracijos į Venesuelą banga truko nuo 1947 m. iki 1949 m . Ši valstybė buvo nauja lietuvių emigracijos kryptis, kuria pradėta vykti tik po Antrojo pasaulinio karo. Tada į šią šalį pasitraukė apie 2000 pabėgėlių iš Lietuvos. Nors tuo metu daugelis jų svajojo persikelti į Jungtines Amerikos Valstijas, tačiau JAV tuo metu ribojo atvykstančių žmonių srautą, įvesdama imigracijos kvotas, todėl į šią valstybę didelėms šeimoms atvykti buvo sunku.

Venesuela, kita vertus, tokių kvotų netaikė, nes šalyje buvo patiriamas didelis kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas. Turtinga gamtos išteklių, mineralų šalis,

kurios klimatas labai tinkamas žemės ūkiui, kavos ir kitų tropinių kultūrų auginimui, kvietė imigrantus atvykti dirbti. Venesuelos valdžia taip pat matė didelę naudą, teikiamą atvykstančių kvalifikuotų europiečių, daugelis jų įsidarbino pagal išsilavinimą – gydytojais, veterinarais, inžinieriais, prekybininkais, agronomais ir kt. Tad lietuviai galėjo gana neblogai užsidirbti dirbdami pagal įgytas specialybes, Venesueloje buvo pripažįstami Lietuvos universitetų diplomai. Didelis Venesuelos lietuvių skaičius apsigyveno sostinėje Karakase, kiti pasklido Valensijos, Marakajaus, Marakaibo ir Barkisimeto miestuose.

Venesuelos lietuvių savišalpos bendruomenė įkurta 1949 m., iš jos išaugo Venesuelos lietuvių bendruomenė. Venesuelos sostinėje Karakase susibūrusi lietuvių bendruomenė už surinktas lėšas pastatė bažnyčią ir „San Casimiro“ lietuvių namus, kur dažniausiai ir susirinkdavo Venesuelos lietuviai. Venesuelos lietuvių bendruomenės pirmininkas, nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius Vytautas Antanas Dambrava labai suaktyvino lietuvišką veiklą XX a. 9 dešimtmetyje.

Daug prie to prisidėjo ir kunigai saleziečiai Antanas Perkumas bei Antanas Sabaliauskas. Lietuviai Venesueloje įsteigė draugijas, jaunimo sąjungą, subūrė tautinių šokių kolektyvus, leido spaudą (Marakajuje leistas žurnalas „Venesuelos lietuvis“, Valensijoje – „Šauklys“, Karakase – „Atgarsiai“, V. A. Dambravos redaguojamas žiniaraštis „Tėvynėn“ ir kt.). Taip pat prisidėjo prie Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo – aktyviai skelbė naujienas apie situaciją okupuotame krašte.

Renginio dalyviai

Diskusija „Nuo aukso amžiaus iki krizės: Venesuelos lietuvių likimai“ ir parodos „Venesuelos aukso amžius lietuvių akimis“ atidarymas buvo surengti siekiant pristatyti mažai žinomą Venesuelos lietuvių bendruomenę. Taip pat norėta atliepti repatriavimo iš Venesuelos į Lietuvą procesą, kviesti diskutuoti apie Venesuelos klestėjimo ir nuosmukio etapus ir parodyti, kuo Venesuelos lietuviai gyvena šiandien. Dėl nestabilios politinės situacijos ir humanitarinės krizės iš Venesuelos į Lietuvą nuo 2019 m. persikėlė 134 lietuvių kilmės asmenys, šeimos, kurių daugelis pasirinko gyventi Kaune.

Renginį „Nuo aukso amžiaus iki krizės: Venesuelos lietuvių likimai“ sudarė trys dalys: diskusija, dokumentinio filmo peržiūra ir fotografijų parodos atidarymas. Diskusijoje dalyvavo Lietuvoje gyvenantys Venesuelos lietuviai Gabrielis Orentas, Antonio Baronas, Audronė Surošaitė. Renginį moderavo istorikas doc. dr. Giedrius Janauskas.

Diskusijos metu buvo pristatomos Venesuelos lietuvių šeimų istorijos, pasakojimai apie išvykimą iš Lietuvos į Venesuelą. Fotografijų parodoje „Venesuelos aukso amžius lietuvių akimis“ buvo galima pamatyti Gedimino Orento fotografijas, darytas XX a. 6–7 dešimtmečiais Venesueloje, ir panašiu laikotarpiu užfiksuotas

Venesuelos lietuvių bendruomenės gyvenimo akimirkas iš Antonio Barono šeimos archyvų. Gediminas Orentas (1915–2007), diskusijoje dalyvavusio Gabrielio Orento tėvas, gimė Sankt Peterburge lietuvių šeimoje. 1936 m. pradėjo dirbti laikraščio „Lietuvos žinios“ fotokorespondentu, o 1937 m. Kaune įsteigė nedidelę turistinių leidinių leidyklą ir pirmasis Lietuvoje pradėjo leisti meninius vokus su penkiomis fotografijomis.

Parodos nuotrauka – Ana ir Antonio Baronai mokykloje

Iki Antrojo pasaulinio karo G. Orentas išleido ir spaustuvėje „Spindulys“ atspausdino tris tokių meninių vokų serijas. 1937 m. pabaigoje ėmėsi atvirukų leidybos. Per 1937–1940 m. išleido dešimt serijų skirtingų atspalvių atvirukų su Lietuvos vaizdais. Dalis jų skirta Kaunui, o kitos – Lietuvai su 1939 m. atgautu Vilniaus kraštu. Vėliau išleido du Kauno ir Lietuvos vaizdų albumus, kurių tiražas tuomet buvo gana didelis – 2500 egzempliorių. Jiems panaudojo ne tik savo, bet ir tada gerai žinomų fotografų Vytauto Augustino, Kazio Lauciaus, Antano Naruševičiaus ir kitų fotografijas. 1937 m. Gediminas Orentas pelnė aukso medalį už fotografijas, eksponuotas Lietuvos paviljone Paryžiaus pasaulinės parodos metu. Fotografas neapsiribojo menine veikla ir dalyvavo 1941 m. birželio sukilime, dėl ko buvo persekiojamas NKVD ir pasitraukė į Vokietiją. 1950 m. balandį išvyko

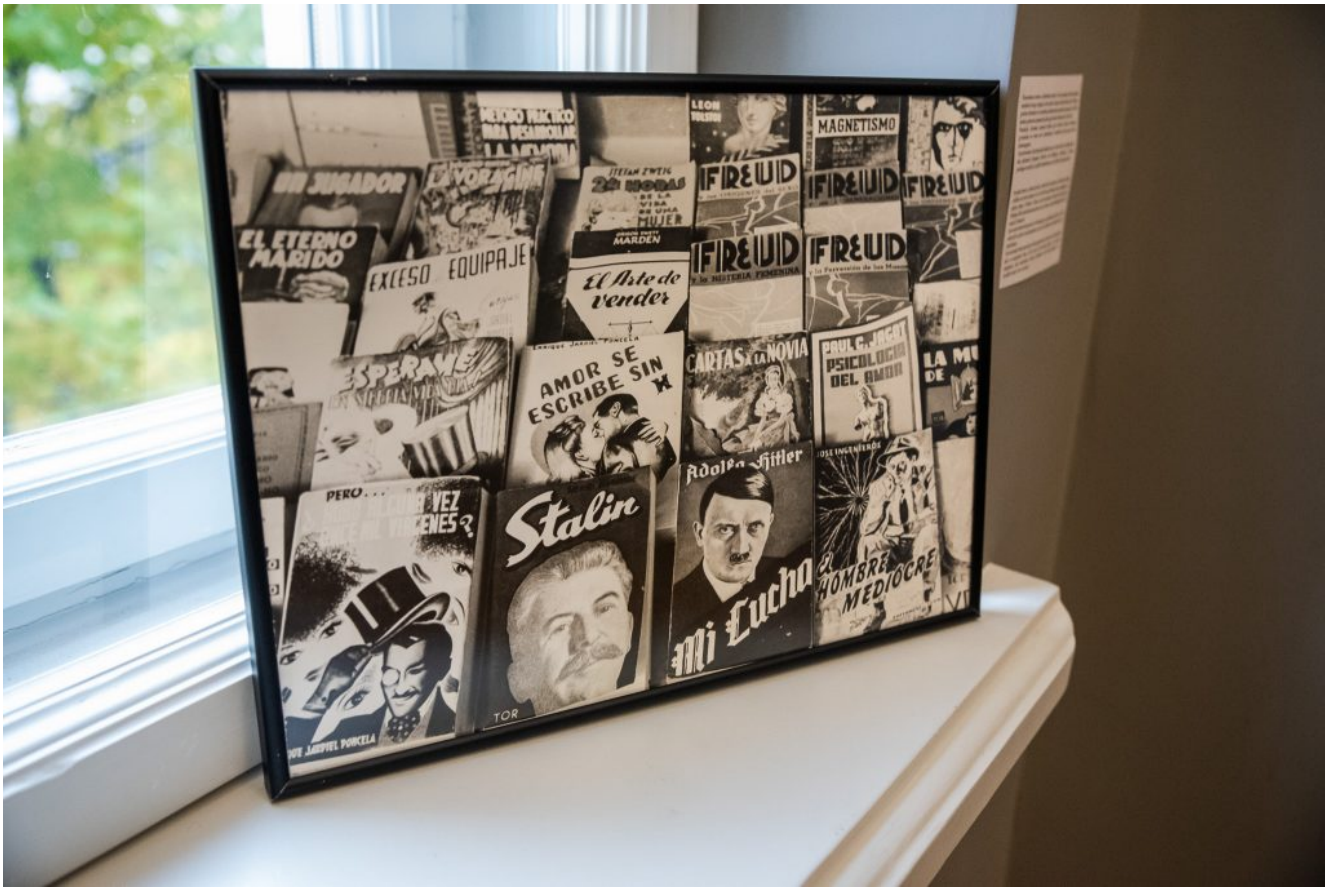
į Venesuelą, kur taip pat užsiėmė fotografija, dirbo gamtinių dujų bei naftos gavybos kompanijos „Shell“ fotografu. 1992 m. grįžo į Lietuvą, gyveno Vilniuje, buvo Gedimino technikos universiteto garbės mecenatas, skyręs daugiau kaip šimtą vardinių stipendijų.

Paroda

Diskusijoje dalyvavusi žurnalistė Audronė Surošaitė pasakojo, jog gimė Lietuvoje ir iki 4 metų amžiaus gyveno Kaune, Šančiuose. Renginio metu ji dalijosi prisiminimais apie savo vaikystę Lietuvoje, karo pradžią, tėvų pagalbą Lietuvos partizanams. Bijodama sovietinių represijų, šeima nusprendė išvykti iš Lietuvos. Kalbėdama apie sudėtingą pasitraukimą iš tėvynės vykstant karui, žurnalistė prisiminė, jog jos šeima svarstė, į kurią valstybę važiuoti iš DP stovyklos Vokietijoje. Į Jungtines Amerikos Valstijas tuo metu migracija buvo ribojama, A. Surošaitės šeima laikyta per didele, todėl Venesuela buvo tarsi laikinas sprendimas. Pagyvenę Venesueloje, Surošai planavo persikelti į JAV, tačiau liko gyventi „Mažojoje Venecijoje“, kurioje tuo metu netrūko darbo vietų ir galimybių užsidirbti pragyvenimui. Tuo metu sklido istorijos, kad Venesuela turtinga valstybė, esą, šalyje galima greitai prasigyventi, o „auksas randamas smėlyje“.

Diskusijos moderatorius Giedrius Janauskas pridėjo, kad po Antrojo pasaulinio karo apie 2000 lietuvių jau buvo pasiekę Venesuelą, bet XX a. 6 dešimtmetyje Venesueloje įsigalėjo diktatūra, lietuvių skaičius pradėjo mažėti, jie išvyko gyventi į kitas valstybes. Po trumpo nuosmukio, nuo XX a. 7 dešimtmečio iki amžiaus pabaigos, skirtingos politinės partijos pasiekė susitarimą ir įkūrė demokratinį frontą, išlaikiusį stabilią padėtį Venesueloje, santykinai ramų laikotarpį, klestėjimą, o lietuviai tuo metu galėjo organizuoti savo veiklas šioje šalyje.

Parodos nuotrauka – knygos gatvės turguje

Kitas diskusijos dalyvis, Venesuelos lietuvis Antonio Baronas, pasakojo, kad jo tėvas kilęs iš Plutiškių kaimo dabartinėje Kazlų Rūdos savivaldybėje. Prieš Antrąjį pasaulinį karą išvykęs į Vokietiją studijuoti miškininkystės, po studijų, jau prasidėjus karui, nebegalėjo sugrįžti į Lietuvą. 1948 m., pamatęs kvietimą užsieniečiams vykti dirbti į Venesuelą, nusprendė pabandyti laimę Lotynų Amerikos šalyje. Iš pradžių dirbęs žemės ūkio srityje, vėliau perėjo į darbą, susijusį su topografija, statybų sferoje. A. Barono senelis iš mamos pusės priklausė Šaulių organizacijai, tad šeimai grėsė sovietinės represijos. Seneliui sužinojus, kad jį planuojama suimti, šeima su vaikais nusprendė palikti Lietuvą. A. Barono mama buvo kilusi iš Kauno, o tėvai susipažino jau Venesueloje. Pats

Antonio Baronas aktyviai dalyvavo Venesuelos lietuvių bendruomenės veikloje, tačiau 2020 m. dėl susiklosčiusios sunkios padėties Venesueloje su šeima atvyko į Lietuvą.

Po diskusijos pristatyta vaizdo medžiaga – maždaug 20 min. trukmės dokumentinis filmas – apie šiandieninę Venesuelą, ją parengė Europos Parlamento Vertimų biure Liuksemburge dirbantis Irmantas Škėrys ir vaizdo reklamos bei kino kūrėjas Ridas Beržauskas. I. Škėrys ir R. Beržauskas pasakojo, jog Venesueloje lankėsi 2019 m., nes norėjo patys savo akimis pamatyti šią šalį, ypač juos domino kasdienis gydytojų darbas sudėtingomis sąlygomis. Siekdami surinkti vaizdo medžiagą apie krizės purtomą valstybę, užfiksavo kadrus, kurie atskleidžia Venesueloje tvyrančią įtampą, neramų žmonių gyvenimą ir įvairius sunkumus. Renginio metu I. Škėrys atviravo, jog nufilmuoti dabartinės Venesuelos vaizdus buvo gana nesaugu ir pavojinga, tačiau lietuvių bendruomenė Venesueloje padėjo perprasti vietos situaciją, kad būtų galima užfiksuoti kuo daugiau autentiškų kadrų. Filme taip pat rodomas įrašytas pokalbis su šių metų rugsėjo 4 d. mirusia žurnaliste Jūrate Statkute de Rosales.

Renginį vainikavo fotografijų parodos „Venesuelos aukso amžius lietuvių akimis“ atidarymas. Parodą pristatė Pasaulio lietuvių universiteto veiklų koordinatorė Ingrida Dačiolienė ir Venesuelos lietuvis Gabrielis Orentas. Eksponuojamose fotografijose atsispindi Venesuelos žmonių gyvenimo akimirkos, lietuvių bendruomenė, gamtos vaizdai.
Šis renginys tapo simboline vieta, kurioje susibūrė Venesuelos lietuviai, šiuo metu gyvenantys Lietuvoje. Gausiai susirinkę jie džiaugėsi galėdami pabendrauti, pasidalyti savo prisiminimais ir išgyvenimais.

I. Škėrys (iš dešinės)

Renginio pabaigoje diskusijos dalyviai teigė, jog venesueliečiai, gyvenantys Lietuvoje, palaiko tarpusavio ryšį, ypač virtualiai, o kartais susitinka sekmadieniais dalyvaudami mišiose ispanų kalba, kurios vyksta Kauno Šv. Kryžiaus (karmelitų) bažnyčioje. Kalbėdamas apie lietuvių bendruomenę Venesueloje, Gabrielis Orentas apgailestavo, kad daugelis nesuvokia savo lietuviškos kilmės ir kultūros, nesitapatina su ja ir bendruomenė pamažu nyksta. Antonio Baronas papildė, kad kol Lietuva buvo okupuota, lietuvius Pietų Amerikoje labai suartino pastangos prisidėti prie Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo. Vėliau lietuvių bendruomenės vieningumas sumažėjo, nes nebeturėta tokio ryškaus vienijančio tikslo. G. Orentas akcentavo, kad labai svarbus bendruomenės veiklų dokumentavimas, nes be šio proceso viskas gana greitai užmirštama.

Paskutinė diskusijoje išsakyta mintis – Gabrielio Orento pastebėjimas, kad labai svarbi visos mūsų tautos istorijos dalis vyko ir vyksta už Lietuvos ribų, išeivijoje. Jis teigė, kad Lietuva nėra vien tik Lietuvoje gyvenantys lietuviai ir jų pasiekimai. Išeivijos lietuviai taip pat daro daug puikių dalykų, kurių nereikėtų pamiršti pristatant mūsų šalį.

Renginio organizatorių nuotr.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.

